

PITANJE OKOLIŠA ČVRSTO JE POVEZANO S LJUDSKIM PRAVIMA

Zašto ne brinemo "samo" o zaštiti drveća, već i o pravu građana da aktivno sudjeluju u donošenju odluka

Šutljiva masa i neograničena moć koja se time dobiva želja je svake vlasti, ali u nekim se državama ostvari više, negdje manje ovisno o otporu koje građani pružaju

Često nas pitaju zašto se bavimo temama društvene pravednosti kao što su prostorna pravda, briga o javnom dobru i interesu, ali i pravo ljudi na pristup informacijama i na sudjelovanje u odlučivanju, umje-

sto da se ograničimo samo na zaštitu okoliša i to kako se ona uobičajeno shvaća. Ne vide jasno vezu zbog čega se udruge zelenih ne fokusiraju samo na brigu o otpadu, spašavanju drveća ili na zaštitu rijetkih ptica, već im je jednako važno da građani imaju mogućnost da na vrijeme dobiju sve potrebne informacije o tvornici ili pročištaču otpadnih voda koji se namjerava graditi te da s ravnopravne pozicije mogu mijenjati ili čak zaustaviti projekt ukoliko se pokaže štetnim za okoliš. Pravo na informaciju potrebno je da bi građani mogli kompetentno sudjelovati, a moraju sudjelovati jer je to temeljni princip funkcioniranja demokratskih država, stoga okolišne udruge kad se bore za zaštitu okoliša nužno to čine iz pozicije zaštite okolišne demokracije - jer jedno bez drugog ne ide. To uostalom kazuju i zakoni koji predviđaju sudjelovanje javnosti u izradi prostornih planova ili u procedurama povezanim s okolišnim dozvolama.

Zašto bi uopće postojali mehanizmi direktne demokracije poput mjesnih zborova građana ili referendumata, da nije upravo građanin taj koji je odlučujući faktor u stvaranju svijeta u kojem živi.

Realnost, nažalost, govori drukčije i to svakodnevno. Vlast u pravilu pita građane za mišljenje samo na glasačkim mjestima svakih četiri godine. Između izbora pokušava što je više moguće u tajnosti donijeti planove ili ih pak javnosti prezentira kao jedini mogući razvojni put, ističući samo pozitivne strane, često bez ikakvih pokrića. Kao kad se obećava drastično smanjenje nezaposlenosti gradnjom nekog hotela dok realni podaci govore o 20-ak stalno zaposlenih u najboljem slučaju. Istovremeno se skrivaju prave informacije o opasnostima za okoliš ili pretjeranim troškovima koje određeni investitor donosi zajednici te se na stup srama stavljaju svi oni koji se usude propitivati o istinitosti navoda nadležnih. Opasnost da se građanin dovede u zabludu ili obeshrabri na aktivno sudjelovanje u odlučivanju, a koje mu *per se* omogućuju zakoni, raste kada glavni mediji u lokalnoj zajednici nižu hvalospjeve o planovima pišući od riječi do riječi ono što vlast i investitor govore, dok istovremeno marginaliziraju i minoriziraju svako drukčije mišljenje, pri tome ostavljajući samo privid objektivnog praćenja po principu "pa što hoćete, bili ste u novi-

U svjetlu brojnih najavljenih projekata koji bi mogli imati ogroman utjecaj na okoliš Hrvatske, šutnja države o Aarhuškoj konvenciji, kao i neznanje javnosti o njenim pravima, slabost su koje idu na ruku investitorima i strukturama vlasti, a nauštrb građana i okoliša

nama". Primjera radi, gotovo svako pisanje o projektu Brijuni Rivijera u lokalnom dnevniku Glas Istre slični na priopćenje IDS-a dok se Građanska inicijativa za Muzil "Volim Pulu" prezentira kao grupica anarhista koja se protivi razvoju svoga grada i čiji se zahtjevi ne mogu i ne smiju uzeti u obzir jer su nerealni, naivni, možda nekome simpatični, ali ništa više. Stvarajući namjernu šumu informacija gubi se ono najvažnije, a to je da građani, koji pripadaju različitim političkim uvjerenjima i strukama, traže samo jedno - poštivanje temeljnih demokratskih prava na informaciju i na suodlučivanje. Ako toga nema, tada nema ni građana, dovoljan je tek jedan vizionar koji će upravljati svijetom, zvaao se on župan ili tiranin.

Šutljiva masa i neograničena moć koja se time dobiva želja je svake vlasti, ali u nekim se državama ostvari više, negdje manje ovisno o otporu koje građani pružaju, a koje je u zavisnosti sa socijalno-povijesnim kontekstom samog društva. U Hrvatskoj je demokracija, a pose-

bice okolišna demokracija još uvijek u povojima, ili možda bolje rečeno puko formalna pa ne čudi da su pozivi na javne rasprave tek zadovoljavanje zakonske procedure, da se na gotovo sve primjedbe građana odgovara njihovim neuvažavanjem, ako se uopće odgovori, te da se svaki pokušaj direktnog demokratskog djelovanja, kad ljudima najzad prekupi i zatraže raspisivanje referendumu, guši na sve moguće načine. Sjetimo se samo slučaja golf projekta na Srđu u Dubrovniku.

Kada se, dakle, ova dva prava ne poštuju, informiranje i sudjelovanje javnosti, a što je u Hrvatskoj čest slučaj, presudno postaje pravo na pristup pravosuđu, odnosno mogućnost građana da se posluži tužbama u obrani svojih okolišnih i drugih prava. Pravosuđe mora biti djelotvorno, jeftino i brzo, inače se prva dva prava neće ni moći ostvariti. Međutim, vrlo su često upravo sudovi najproblematičniji jer su neučinkoviti i prespori iako svi sporovi koji se tiču okoliša po zakonu trebaju ići po hitnom postupku. Da to nije tako pokazuju sljedeći primjeri. Protiv postupka donošenja golf projekta Brkač kraj Motovuna, tužbu Upravnom sudu protiv Ministarstva zaštite okoliša podnijeli smo 2009. godine, a presudu smo dobili tek 2 i pol godine kasnije. Premda je presuda donesena u našu korist, pravni lijek bio je u toj mjeri neučinkovit da smo u studenom 2011. bili prisiljeni podnijeti novu tužbu. Spor još uvijek traje. Tužba građana protiv asfaltne baze u Žminju dobivena je tek nakon šest godina, a presuda u korist građana može vjerojatno svoje mjesto naći među najapsurdnijim donesenim presudama – budući da se u vrijeme planiranja izgradnje postrojenja nije dogodila obavezna javna rasprava, sud je naložio da se javna rasprava provede naknadno, nakon što je asfaltna baza u pogonu bila 6 godina. Postupak u slučaju tužbe Zelene akcije, Zelene Istre i nekoliko građana s područja Labinštine protiv Ministarstva zaštite okoliša u slučaju Plomina 3 događa se daleko brže. Tuž-

bu smo podnijeli krajem listopada 2012. a presuda se očekuje već u listopadu 2013. Skloniji smo vjerovati da se radi o «strateškom» projektu države koji zahtijeva brzo okončanje slučaja nego li da se radi o općenito učinkovitijem radu Suda. Već odavno je u svijetu shvaćena važnost poštivanja ova tri temeljna prava okolišne demokracije - na informaciju, suodlučivanje i pristup pravosuđu - zbog čega je i stvorena Aarhuška konvencija 1998. godine u danskom gradu Aarhusu po kojem je i dobila ime. Iako je i Hrvatska bila odmah jedna od potpisnica, konvenciju je ratificirala 2006. godine, te je u svoje zakonodavstvo prenijela 2007. godine, od kada ju je dužna i poštivati. No, do njene pune primjene još smo daleko. Poražavajuća je činjenica da brojna hrvatska javnost, pa čak ni ona stručna, o ovoj konvenciji nije nikada ni čula, a kamoli poznaje njenu važnost. U svjetlu brojnih najavljenih projekata koji bi mogli imati ogroman utjecaj na okoliš Hrvatske, šutnja države o Aarhuškoj konvenciji, kao i neznanje javnosti o njenim pravima, slabost su koje idu na ruku investitorima i strukturama vlasti, a nauštrb građana i okoliša.

Koliko se Aarhuška konvencija često krši pokazuje i naša statistika. Samo u prošloj godini smo temeljem prigovora građana pristiglih na Zeleni telefon poslali 72 dopisa tijelima javne vlasti, ali na trećinu nismo dobili odgovor. Ipak statistika je prethodnih godina bila još gora pa primjećujemo stanoviti napredak. Eklatantni primjer kršenja prava na pristup informacijama je kada smo u svibnju 2010. zatražili da nam Ministarstvo dostavi cjeloviti tekst studije o utjecaju na okoliš za Plomin 3, ali je Ministarstvo to odbilo učiniti čak i nakon Zaključka kojim je Agencija za zaštitu osobnih podataka, koja je nadležna za praćenje provedbe Zakona o pravu na pristup informacijama, naložila Ministarstvu da u roku od 15 dana dostavi Zelenoj Istri cjelovitu studiju utjecaja na okoliš. Vlast, dakle, nema pravo da informacije o okolišu,

kao i sve ostale javne dokumente zadrži za sebe, osim kada imaju pečat poslovne, porezne i sl. tajne. Međutim, i tada je nužno provesti test razmjernosti javnog interesa odnosno procijeniti razmjernost između razloga za omogućavanje pristupa informaciji i razloga za ograničenje. Pristup informaciji treba omogućiti ako prevladava javni interes. Vrlo se često događa šutnja administracije upravo za projekte koje se tiču okoliša i za koje nadležni pronalaze svakakve izgovore da informacije ne daju u javnost. Najčešće su novinari kroz svoj rad ti koji se vrlo često susreću s kršenjem prava o pristupu informacijama, te su uz suce i odvjetnike ključni za pravilnu primjenu Aarhuške konvencije. Što se tiče prava na sudjelovanje javnosti u odlučivanju, ono je često tek puka farsa koja počinje objavom poziva građanima sitnim slovima u novinama ili na oglasnim pločama općina koje nitko ne čita. Prilikom donošenja prostornih planova ili studija utjecaja na okoliš, obaveza je vlasti organizirati javne rasprave, ali se argumenti i primjedbe građana ne uključuju u projekte, sve se svodi tek na birokratsku proceduru. Sudjelovanje javnosti organizira se u vrlo kasnoj fazi planiranja nekog projekta kada gotovo nikakve promjene nisu više moguće, čime se guši duh Aarhuške konvencije. (*) Odavno je u Europi shvaćeno da se takvim ignoriranjem javnosti i njenim neuključivanjem u planiranje, zapravo stvara šteta lokalnim vlastima i samom investitoru jer dolazi do suprotstavljanja javnosti projektu zbog čega se on često odgađa i postaje skuplji, a time i neisplativ, što dovodi do odustajanja od projekta. Što se tiče prava na pristup sudovima za pitanja okoliša najveći je nedostatak u Hrvatskoj što još uvijek nema sudske prakse, odnosno suci se nedovoljno pozivaju na

Aarhušku konvenciju i nisu adekvatno educirani o pitanjima okolišnog prava, a isto tako ni odvjetnici. No, to nije razlog da država ne poštuje sva tri stupa Aarhuške konvencije, jer ta tri prava u konačnici jamče temeljno pravo na život, i to na zdrav život. Građani, dakle, moraju imati pravo odlučivati o pitanjima o kojima ovisi njihov život, a upravo pitanje okoliša spada u to područje. Stoga je jasno zbog čega se i Zelena Istra ne bavi samo zaštitom okoliša, već i ljudskim pravima, jer veza između njih je neraskidiva. No, da bi Aarhuška konvencija i u Hrvatskoj prodisala punim plućima nije dovoljan samo angažman udruga zelenih već su ključni građani koji moraju postati svjesni da mogu odlučivati i promijeniti odluke vladajuće klike u svoju korist i u korist okoliša, a time i u korist svoje djece i unuka.

Zelena Istra

(* Švedski je Visoki sud 2009. godine donio revolucionarnu presudu koja je označila kraj formalnog uključivanja javnosti u okolišno odlučivanje u kasnoj fazi nekog projekta, kada više ne postoji mogućnost sudjelovanja u odlučivanju o alternativama. Radi se o presudi u slučaju projekta izgradnje protupoplavne brane Arvika. Sudac Visokog suda je, na temelju tužbe građana da nisu bili uključeni u postupak odabira alternativne lokacije brane, poništio cijeli postupak procjene utjecaja na okoliš. U obrazloženju Suda stoji: Konzultacije s građanima moraju biti dio postupka procjene utjecaja na okoliš. Javnost mora imati mogućnost utjecaja na sadržaj studije ut-

Odavno je u Europi shvaćeno da se ignoriranjem javnosti i njenim neuključivanjem u planiranje, zapravo stvara šteta lokalnim vlastima i samom investitoru jer dolazi do suprotstavljanja javnosti projektu zbog čega se on često odgađa i postaje skuplji, a time i neisplativ, što dovodi do odustajanja od projekta

jecaja na okoliš odnosno na predloženi projekt. Konzultacije se moraju provesti u ranoj fazi planiranja kada su i veće promjene na projektu, poput lokacije, moguće. Investitor mora odgovoriti i obraditi prihvatljive alternative i prijedloge javnosti. Procjena utjecaja na okoliš se ne radi samo za alternativu koju preferira investitor već i za onu koju zahtijeva javnost. Jasno je, stoji u presudi, da su transparentnost i mogućnost utjecaja javnosti presudni u postupku procjene utjecaja na okoliš te da ih nije moguće ostvariti ukoliko se informacije prezentiraju u kasnoj fazi postupka.)

Tužba protiv TE "Plomin C" potvrđena kao ozbiljna prepreka realizaciji ovog štetnog projekta

Na Upravnom sudu u Rijeci 19. lipnja 2013. održano je prvo ročište u postupku protiv Ministarstva okoliša i prirode (MZOIP) zbog izdavanja ekološke dozvole za izgradnju termoelektrane (TE) "Plomin C". Tužbu protiv MZOIP-a su podnijele udruge Zelena akcija i Zelena Istra te nekoliko građana s područja Labinštine. Tužbu protiv MZOIP-a pod-

nijela je i Istarska županija. Skandalozno je da je MZOIP iz proceduralnih razloga tražio odbacivanje Greenpeacove analize o utjecaju na zdravlje TE "Plomin C" u kojoj je primjenom metodologije Europske agencije za okoliš procijenjeno kako će ova TE u 40 godina rada zbog onečišćenja uzrokovati čak 680 ljudskih smrti te preko 2.600 napadaja

astme svake godine. Na taj način je MZOIP pokazalo da im realizacija ovog HEP-ovog štetnog projekta važnija od zdravlja građana. Također, sud je uvažio zahtjev udruga i građana da se na iduće ročište u svojstvu svjedoka pozove dr.sc. Davor Škrlec, koji je obnašao dužnost predsjednika Povjerenstva za procjenu utjecaja na okoliš TE "Plomin C".

HEP-ov odvjetnik je tražio okončanje postupka već na prvom ročištu zbog posljedica koje ovaj proces ima na potencijalne ulagače u TE "Plomin C". Sud je odbacio taj zahtjev zbog prethodnog odugovlačenja postupka od strane HEP-a.

Pozivamo novu upravu HEP-a da napravi zaokret u dosadašnjoj politici te odustane od TE "Plomin C". Podsjećamo, ova TE je štetna za zdravlje, ekonomski je neisplativa, vodi nas u energetska ovisnost o uvoznom ugljenu, u suprotnosti je s prostornim planom Istarske županije te na globalnoj razini doprinosi klimatskim promjenama.

Iduće ročište u ovom postupku održat će se 11. listopada 2013. u 09:30 sati.

Edo Kos : Za Projekt krajobraznog uređenja šijanskog rotora nadležan je Grad Pula koji ga još uvijek može izmijeniti

Nakon što smo predsjedniku uprave Hrvatskih cesta, Edi Kosu, 17. svibnja poslali otvoreno pismo u kojem su mu građani/ke Pule predložili sadnju barem 327 novih stabala na području šijanskog rotora,

primili smo iz Hrvatskih cesta tek objašnjenje o tome kako posjeduju sve potrebne dozvole i suglasnosti za izgradnju novog pulskeg kružnog toka. Nakon što smo ponovno zamolili za komentar prijedloga gra-

đana, odgovora iz Hrvatskih cesta više nije bilo. S obzirom na navedeno, sasvim je neočekivano početkom srpnja Zelena Istra iz Hrvatskih cesta primila poziv na sastanak koji se onda i održao u petak, 12.

srpnja, u prostorima Zelene Istre. Za ovaj sastanak, Zelena Istra priredila je g. Edi Kosu izračun uštede koja bi se ostvarila kada bi se u Projekt krajobraznog uređenja šijanskog rotora uvrstili prijedlozi građana/ki Pule. Naime, kada bi se, umjesto 22 i pol tisuće sadnica jednogodišnjeg grmlja i polugrmova, posadilo dvostruko manje ovih sadnica, a zasadilo svih onih 327 stabala, koliko je dosad posječeno u okolici rotora, trošak krajobraznog uređenja bio bi niži od planiranog za barem 500.000,00 kn. Time bi se ujedno i nadoknadio gubitak zelenih površina u Puli, a što bi za posljedicu imalo i bolju kvalitetu života građana/ki Pule. Međutim, predsjednik uprave cestarske tvrtke za ovaj se prijedlog nije interesirao, već je pojasnio kako je uloga Hrvatskih cesta u Šijani prometno, a ne krajobrazno rješenje kružnog toka - krajobrazno uređenje, naime, u potpunosti je u nadležnosti Grada Pule. Drugim riječima, idejno rješenje, kao i provedbu krajobraznog uređenja

koja, prema sadašnjem troškovniku iznosi nevjerovatnih 4.382.696,00 kuna, neće platiti Hrvatske ceste, već građani/ke Pule!

Iako se ne čini tako, za naše sugrađane/ke postoji i dobra vijest jer se, prema riječima g. Kosa, Projekt krajobraznog uređenja još uvijek može mijenjati (što znači da se trošak može smanjiti), a Kos je Zelenoj Istri obećao i skorašnji sastanak na kojem će, osim predstavnika Hrvatskih cesta i Zelene Istre, nazočiti i pulski gradonačelnik, Boris Miletić. Predsjednik uprave Hrvatskih cesta izrazio je i želju da se u planiranje rekonstrukcije dionice Šijana – Stancija Peličeti uključi javnost.

Postoji li uistinu mogućnost da Puljani/ke umjesto 14 pinija dobiju i veći broj, odnosno 327 stabala, kao svojevrsnu kompenzaciju za ona posječena u Šijani, ostaje tek vidjeti, a možemo se nadati da će gradonačelnik Pule imati više sluha za potrebe i želje građana od pročelnika gradskih upravnih odjela, koji su se još u veljači ove godine oglašili na

upit Zelene Istre po pitanju krajobraznog uređenja šijanskog rotora, uz objašnjenje da je cjelokupan projekt u nadležnosti investitora, odnosno Hrvatskih cesta. Činjenica je da na golemih 1,5 ha unutarnje površine rotora ima mjesta za pravu malu šumu, a i okolne zelene površine od 1,2 ha ne zaostaju u tom smislu. Pitanje je samo ima li u Gradu Puli dovoljno mjesta za uključivanje javnosti u okolišno odlučivanje. Nadajmo se najboljem!

Otvoreno pismo u kojem su građani/ke Pule Edi Kosu poručili: „Idemo saditi nova stabla, a grmlje i travu neka posade doma“ možete pronaći ovdje:

<http://www.zelena-istra.hr/?q=node/1234>.

Iako je bilo poslano i na sve važnije adrese Grada Pule, Grad Pula do danas se nije očitovao na ovo pismo.

Dunja Mickov

U POSLJEDNJIH GODINU DANA U PULI SRUŠENA 382 STABLA - PADA NOVIH 5 ZA POTREBE JADRANSKOG PROJEKTA

Stabla "padaju" kao tratinčice!

U utorak, 2. srpnja 2013. godine, na servis Zelenog telefona dobili smo nekolicinu poziva stanara stambene zgrade na adresi Veruda 13 u Puli. Prema njihovim riječima, bageri su započeli kopati ispred njihove zgrade kanale za cijevi koje bi trebale otpadne vode odvoditi prema pročistaču na Lungomareu. Tijekom iskopavanja zahvatili su korijenje velike i dugogodišnje ladonje. Zbog toga očajni, građani su nas zamolili da im pomognemo spasiti ladonju, jer, kako i sami kažu, šteta je uništiti jedno tako lijepo, veliko i autohtono stablo. Nazvali smo javno komunalno poduzeće Pula Herculeana d.o.o. da bismo doznali tko obavlja radove, zašto i može li se za-

obići daljnja devastacija ladonje. Odgovor o naručiteljima radova i projektu nismo dobili, ali smo doznali da radove izvodi tvrtka GP Krk koja nam je otkrila da su naručitelji radova Pula Herculanea d.o.o. i Hrvatske vode d.d. te da se radi o tzv. Jadranskom projektu.

Zašto nam prilikom prvog poziva iz Herculaneae nisu rekli da su oni naručitelji i da se radi o navedenom projektu? Zato što djelatnici, a do direktora gospodina Igora Starog nismo mogli doći, imaju zabranu razgovora s članovima udruge Zelena Istra te se za sve upite moramo pismeno obratiti direktoru. (Zanimljiva opaska: osim djelatnika navedenog komunalnog poduzeća, istu zabranu imaju i djelatnici Upravnog odjela za komunalni sustav i imovinu Grada Pule kojim "predsjeda" Damir Prhat).

Nakon saznanja tko je naručitelj, poslali smo službeni dopis u ured direktora 2. srpnja 2013. godine. Nakon nekoliko dana, 4. srpnja 2013.

godine od stanara s broja 13 na Verudi, doznajemo da je srušen jedan veliki bor te da je iduća ladonja. Iako smo pokušali kontaktirati direktora Herculaneae, dobili smo tajnicu. Na upit je li direktor upoznat sa slučajem, dobili smo potvrđan odgovor. Na upit zašto stanari zgrade nisu obaviješteni da će njihova ladonja i bor biti posječeni, tajnica nam nije smjela ništa reći. Uskoro je na e-mail udruge stiglo priopćenje za medije u kojemu se navodi da je na trasi Jadranskog projekta trebalo biti srušeno 30 stabala (tako piše, nadamo se da je i potkrijepljeno službenim dokumentom), ali i da je nakon dugog i mukotrpnog mozganja, odlučeno da će biti srušeno samo 5 (uz objašnjenje obazrivosti prema okolišu) za što je u konačnici dozvolu izdao Grad Pula.

Žao nam je, stanari Verude 13, što su među tih 5 i ladonja i bor ispred vaše zgrade i što vas nitko nije obavijestio o razlozima rušenja, već će

to doznati iz sutrašnjih objava u medijima.

Žao nam je što je ovih 5 stabla povećalo brojku srušenih stabala u Puli u proteklih godinu dana s 377 na 382: 327 za potrebe izgradnje rotora u Šijani, 50 za potrebe izgradnje nove rive (slika na početku teksta) i 5 za potrebe Jadranskog projekta. Žao nam je što stabla u Puli "padaju" kao tratinčice i što ste se još jednom razočarali u one kojima ste na posljednjim lokalnim izborima ponovno iskazali svoje povjerenje! Ni ovaj put nitko nije u prvoj fazi planiranja ovog, ali i ostalih projekata nije uključio građane Pule uz čiju se pomoć sigurno moglo doći do boljih i alternativnih rješenja. Nadamo se samo da je ovih 5 stabala stvarno trebalo biti uklonjeno, jer, nažalost, nekoliko se puta pokazalo da rušenja nisu bila potrebna. Sjetimo se samo slučaja s pulske zaobilaznice.

Rudija Pavličević

Razgovor Zelene Istre s dr.sc. Ivom Kunstom iz Instituta za turizam : Uključivanje čitave zajednice u procese planiranja svojeg prostora važno je da joj investitori ne bi podmetali kukavičja jaja

Danas se u razvijenom svijetu sve više poštuje tzv. «community based development approach», procese

dura koja sve članove lokalne zajednice uključuje u svaki planirani razvojni proces, a to počinje s donošenjem prostornih planova, određivanjem turističkih ili nekih drugih industrijskih razvojnih zona i profiliranjem sadržaja koji se u te zone mogu ukomponirati.

O projektima u turizmu iza kojih se često skriva nekretninski biznis, o nedostatku jasne strategije razvoja države, o kvazi-demokratskim procedurama pri donošenju prostornih planova, o nedovoljnoj zainteresiranosti građana za svoj habitat i skrivenim namjerama investitora te o

turizmu kakav Hrvatskoj zaista treba razgovarali smo s jednim od vodećih stručnjaka na ovom polju, dr. sc. Ivom Kunstom s Instituta za turizam iz Zagreba. Iako je sudjelovao u izradi brojnih turističkih planova, među ostalima radio je na pripremi Brijuni Rivijere dok je još projekt bio u povojima, s kritikom govori o mogućnosti da se u ime turizma prostor uzurpira na štetu lokalnog stanovništva. Zbog svojeg pogleda na turistički razvoj koji se često kosi s politikom državnog vrha, ne čudi da je Kunst jedan od rijetkih pojedinaca iz svoje struke koji

hrabro kritizira golf resort na Srđu, kao i cijelu proceduru donošenja projekta, a što je napisao i u recenziji studije: "U takvim uvjetima, ulazak u realizaciju projekta, bez njegove prethodne prilagodbe kako važećim (županijskim) prostorno-plan- skim odrednicama, tako i interesi- ma relevantnih razvojnih dionika na lokalnoj razini, ukazivao bi na činjenicu da bogati pojedinci mogu u Hrvatskoj činiti što hoće, čime bi Hrvatska i njeno zakonodavstvo im- plicite poprimili bitne značajke tzv. «banana država»".

Zelena Istra: Termin «strateška investicija» političari koriste gotovo kao mantru svaki puta kada javnosti predstavljaju neki projekt kao nužno potreban. Imamo li mi jasne kriterije koji neku investiciju čine strateškom u odnosu na neku nestranešku ili je stvar puke proizvodnosti određenih ljudi na vlasti?

- Kratko i jasno - nemamo! Da bismo imali jasne kriterije trebali bismo kao prvo znati koji su pravci gospodarskog razvoja Hrvatske strateški jer ne može razvoj svih sektora biti jednako opravdan i jednako ekonomski racionalan. Budući da nemamo nacionalnu strategiju gospodarskog razvoja sasvim sigurno ne postoje ni jasni kriteriji koji bi na osnovu toga mogli određivati je li neka investicija više ili manje strateška. Zbog toga se dešava da lokalni moćnik neku investiciju proglašava strateškom jer mu se ona čini oportunom za razvoj njegovog rodnog kraja, drugi puta je to zato jer je riječ o investiciji većeg iznosa koji je definiran kao dovoljan da bi nešto bilo proglašeno strateškim, treći put je to zato što pridonosi razvoju nekog nerazvijenog područja u zemlji ili zato što zapošljava određeni broj radnika u situaciji kada je svako radno mjesto dragocjeno. Znači apsolutno se kriteriji mogu razvlačiti kako se kome sviđa i tako će biti sve dok ne odredimo nacionalnu strategiju gospodarskog razvoja.

ZI: Da li Zakon o strateškom inve-

stiranju daje prave kriterije? Koliko smo upoznati, upravo je novčani kriterij, odnosno vrijednost investicije, dovoljna da se po ovom zakonu ona odredi kao strateška ili nestraneška.

- Zakon također ne daje prave kriterije, napisan je vrlo generalno i paušalno. U njemu se kaže da su strateški investicijski projekti oni u gospodarstvu, energetici, turizmu, prometu, elektroničkim komunikacijama, zaštiti okoliša, komunalnom gospodarstvu, poljoprivredi, šumarstvu, vodnom gospodarstvu, ribarstvu, zdravstvu, kulturi i drugom javnom sektoru. To znači da sve može biti predmet strateškog investiranja samo ako je veće od 150 milijuna kuna, odnosno 20 milijuna eura. Drugim riječima, i dalje ne postoje nikakvi jasni kriteriji i u takvoj širokoj lepezi područja u kojima se želi investirati zapravo je očigledno da se ne zna kamo se ide. Možemo primijeniti rečenicu iz Alise u zemlji čudesa koja kaže «ako ne znaš kamo ideš svaki put je dobar».

ZI: Više od 60 posto projekata ponuđenih Agenciji za investicije i konkurentnost su turističke prirode ili se barem tako predstavljaju. Koliko često projekti u turizmu imaju veze s turizmom, a koliko s uzurpiranjem prostora radi nekretninskog biznisa? Koji bi po Vama trebali biti kriteriji za utvrđivanje je li neka investicija zaista turistička?

- Ako toliko mnogo projekata koje se nude Agenciji potpadaju pod turističku djelatnost, to bi trebalo značiti da je trenutno turizam jedna od strateških gospodarskih aktivnosti ove zemlje. To je na dugi rok vjerojatno neodrživo, ali kako se kaže «na dugi rok svi smo mrtvi» pa treba iskoristiti sadašnju priliku pod uvjetom da su te investicije zaista turističke, a ne nekretninske i da stvarno koriste ovom društvu. Na taj način možemo kupiti vrijeme za ulaganje i razvoj nekih drugih gospodarskih sektora jer ako bismo ostali samo na ulaganju u turizam i u tu-

rističku monokulturu time bismo vrlo brzo rasprodali cijeli hrvatski razvojni prostor i imali bismo preizgrađenost koju nitko ne želi. S druge strane, jesu li takvi investitori koji ostvaruju kontakt s Agencijom pravi investitori u turističku aktivnost, to je u ovom času teško reći jer nemamo uvid u sve ove projekte. Međutim, činjenica je da većina investitora, pogotovo danas u ovom globalnom svijetu, pokušava „spretnim manevrom ostvariti golemi dobitak u što je moguće kraćem vremenu“ i samim time nude projekte koji su za njih ekonomski i kratkoročno najisplativiji a koji sasvim sigurno imaju veze s biznisom nekretninama. U kojem je omjeru nekretninski dio prihvatljiv u turističkoj investiciji ovisi od projekta do projekta, ali u svakom slučaju on ne bi trebao biti dominantan nego isključivo sporadičan. Turističke investicije trebaju biti takve da omogućavaju aktivitet od šest do sedam mjeseci u godini, a ne tek mjesec-dva, te da omogućavaju zapošljavanje većeg broja ljudi, naravno, sve ovisi o veličini investicije pa tako ne možemo očekivati velika zapošljavanja ako je investicija teška dva milijuna eura, ali svaka veća investicija od 30 do 40 milijuna eura trebala bi imati barem 150-200 zaposlenih, kao da se radi o hotelskom projektu.

ZI: Investitor golf projekta na Srđu obećava da će zaposliti tisuću osoba, no nisu li ti i slični projekti poput Brijuni Rivijere prenapuhani? Vidimo da se prema projektu Dan- ka Končara koji je u koncesiju dobio gotovo cijeli pulske zaljev, odnosno 32 hektara bivših vojnih zona Sv. Katarina i Monumenti, planira hotel i nautička luka gdje će se uposliti svega 60 radnika. Drugim riječima, što može opravdati davanje tako velikog prostora jednom investitoru?

- Teško je generalizirati. Kad govorimo konkretno o projektu na Srđu cjeni 400-tinjak. Uz to veliko je pitanje namjerava li investitor reali-

"Činjenica je da većina investitora, pogotovo danas u ovom globalnom svijetu, pokušava spretnim manevrom ostvariti golemi dobitak u što je moguće kraćem vremenu i samim time nude projekte koji su za njih ekonomski i kratkoročno najisplativiji, a koji sasvim sigurno imaju veze s biznisom nekretninama"

zirati sve planirane sadržaje ili samo prvu fazu koja uključuje jedan hotel, sve vile i apartmane te golf. Mislim da je riječ o ovom drugom slučaju i da je cijela daljnja investicija, odnosno još jedan hotel i javni sadržaji, kukavičje jaje koje se podmeće Dubrovčanima. Taj projekt ujedno neće produljiti sezonu jer neće omogućiti razvoj grada kao golf središta jer tu se zapravo radi samo o jednom i pol igralištu. Također upitni su troškovi ovog projekta, izgradnja infrastrukture i nježno održavanje što je vrlo skupo, a što će značajnim dijelom pasti na teret lokalne samouprave. Niti je Horvatinčićev projekt na Cvjetnom trgu u Zagrebu došao do faze kad su trebali biti izgrađeni javni sadržaji, kongresna dvorana i slično, već se stalo na dućanima i na stanovima. Kad spominjete projekte u Istri, oni su vrlo različiti, tako da se njihova važnost ili relevantnost za lokalnu zajednicu ne može mjeriti samo kroz doprinos zapošljavanju, već i kroz druge kriterije kao što su privođenje svrsi devastiranih pejzaža, industrijskih zona ili napuštenih kamekoloma. Takav je slučaj s lokacijom Katarina i Monumenti budući je riječ o jednoj izuzetno ružnoj lokaciji čiju dominantnu vizuru čini brodogradilište Uljanik koju «normalni» investitor ne bi nikada uzeo u obzir ukoliko mu se na neki način ne pogoduje. Ako želite na to pod-

ručje dovesti nekoga tko želi uložiti veće novce, morate mu dati neke koncesije i ustupke, projekt posložiti na način da i potencijalni investitor bude zadovoljan, a ne samo lokalna uprava te u krajnjoj liniji i građani. Istina, ova lokacija neće donijeti veći broj zaposlenih, ali može postojeći devastirani pejzaž pretvoriti u nešto što je vrlo atraktivno i društveno korisno.

ZI: Kažete da i stanovnici trebaju biti zadovoljni, to je valjda i najvažnije. No, koliko se poštuje pravo javnosti da aktivno sudjeluje u donošenju odluka oko ovih projekata koji se tiču njihova okoliša? Je li dovoljno samo provesti javnu raspravu i je li ona zaista provedena ili samo formalno? Nedavno ste izjavili da investitori koji dolaze u Hrvatsku prodaju lokalnoj upravi određene projekte kao nešto što je apsolutno potrebno, a bez da su ti projekti prilagođeni interesima lokalne zajednice. Smatramo da je problem i to što se niti ne zna što će biti na određenom prostoru jer se projekti mijenjaju tako rekuć preko noći.

- To je temeljni problem. Većina razvojnih projekata, ne samo onih u turizmu, imaju potpuno netransparentnu razvojnu proceduru kao i sam postupak donošenja. Građane ili neposredne dionike tog razvoja se ni ne pita što oni misle o konkretnom projektu. Nije greška samo u nositeljima vlasti već je to posljedica i pasivnosti građana. Prije usvajanja prostornog plana provodi se javna rasprava, ali većina planova prođe javnu raspravu bez da se građani oglase bilo s negativnim ili pozitivnim primjedbama i onda imate situaciju da se legalizira nešto sa čime veći broj građana nije suglasan ili čak nije ni upoznat. Kad se takav prostorni plan predstavi investitoru, on se naravno zakači za ono što je njemu interesantno i zatim u tajnosti razvija neki projekt, pa kad se plan otkrije, najčešće od strane medija, svi najednom ustaju na noge i bune se. Bolje je pobuniti se ikada

nego nikada, ali procedura je trebala biti takva da se kroz izjašnjavanje na prostornim planovima već unaprijed utječe na upravljanje prostorom. Potrebno je biti aktivan od samog početka jer se na taj način može spriječiti negativan utjecaj na okoliš i smanjiti veliki disparitet između onoga što investitori očekuju i što građani žele. Danas se u razvijenom svijetu sve više poštuje tzv. «community based development approach», procedura koja sve članove lokalne zajednice uključuje u svaki planirani razvojni proces, a to počinje s donošenjem prostornih planova, određivanjem turističkih ili nekih drugih industrijskih razvojnih zona i profiliranjem sadržaja koji se u te zone mogu ukomponirati. Građani se trebaju uključiti odmah, dok se željezo kuje, poslije je često kasno.

ZI: Međutim, problem je što se kod nas poziv na javne rasprave često objavljuje samo na općinskim oglasnim pločama ili u nevidljivom uglu novinskih stranica, a neodaziv građana tumači se kao njihovo slaganje s predstavljanim projektom. Ovo spominjem u kontekstu Katarine i Monumenata, jer kazali ste da je to ružan prostor i devastiran, slažem se da je devastiran, ali prostor nije ružan a nije ni napušten, građani su ga počeli koristiti, primjerice ribari. U Puli ne postoji ribarska luka, mjesto gdje će ribari istovariti svoje brodice, očistiti svoje mreže pa su se sami organizirali na tom dijelu pulske luke. No, projekt Katarina i Monumenti ne predviđa ribarsku luku iako očito postoji potreba. Glavna zamjerka cijelom projektu Brijuni Rivijera je upravo njegova turistička isključivost, odnosno premalo prostora za javnu upotrebu. Nije problem, dakle, u tome da se na području veličine petine Pule, a što je jednako površini Muzila, izgradi hotel, apartmansko naselje i golf teren, već što se planira gotovo isključivo turistički sadržaj, i to ponajviše nekretninski.

- To je definitivno točno i situaciju

na terenu znate sasvim sigurno bolje od mene. Što se tiče javne rasprave činjenica je da ne postoji senzibilitet javnosti, građana da pritišću vlast kako bi se o tim bitnim stvarima zaista vodile rasprave. Većina građana se ponaša konformistički, smatraju da to nije njihova briga, da imaju važnijih problema i na takve rasprave ne dolaze. Što se tiče podjele ili korištenja određenog prostora, u ovom slučaju Katarine i Monumenata od strane lokalne zajednice, konkretno ribara ili pak davanje u cijelosti prostor investitoru za nekakvu turističku funkciju, u ovom slučaju marinu s hotelom, to je opet pitanje usuglašavanja interesa na razini lokalne zajednice. Onog časa kad je prostorni plan donesen, on se teško može promijeniti u kraćem roku, čak i u slučaju pritiska većinski artikuliranog interesa građana na lokalnu vlast. Međutim, uvijek je to trgovina između ekonomske isplativosti projekta i potreba građana za korištenje prostora u svrhu provođenja slobodnog vremena, pri čemu je dosta teško post festum mijenjati odluku jer svi znamo na koju se stranu javna vlast, osobito u doba krize, svrstava - na stranu onoga koji donosi novac. Je li to dobro ili loše, to je načelno pitanje. No, ponavljam, uvjeren sam da se kroz «community based development approach» mogu usuglasiti želje, potrebe i interesi svih razvojnih dionika ili aspiranata na određen prostor pogotovo kad su u pitanju Mužil ili Katarina i Monumenti gdje se zbilja radi o širokim potezima pa prema tome uz pravilno planiranje razvojnih aktivnosti i uključivanje svih zainteresiranih dionika uvjeren sam da je moguće naći kompromis koji će zadovoljiti jedne i druge, možda ne idealno, ali bolje nego što je to sada.

ZI: Možete li nam dati primjer kako zajednica sudjeluje u planiranju svojeg okoliša, odnosno kako u praksi izgleda «community based development approach»?

- Najtipičniji primjeri su velike ur-

bane konverzije u Velikoj Britaniji i Njemačkoj na mjestima napuštenih postrojenja teške industrije i praznih skladišta lučkih dijelova gradova koji su narušavali njihov urbani identitet i vizualni sklad. Tada su se nositelji javne vlasti obratili svim zainteresiranim dionicima s pitanjem što bi se moglo napraviti s tom ekonomski nekorištenom imovinom. Na takve inicijative, a kroz razne radionice, fokus grupe i slično, javili su se najširi slojevi građana, ali i razne inicijative, udruge, društva arhitekata, poduzetnika... Svi su imali pravo iznijeti svoj prijedlog i kroz takvu široku inicijativu iskristalizirali su se najbolji projekti koji su onda stavljeni na javnu raspravu. Tu su se svi razvojni dionici usuglašavali i detaljno brusili projekte sve dok nisu došli do rješenja koji je zadovoljavao, ne možda 100-postotnu populaciju, ali 90 posto sigurno. To je jedini pravi pristup koji je demokratičan i ništa ne košta.

ZI: Kod nas se očito dešava sasvim suprotno, umjesto da se građane pita kakav prostor žele, vlasti same zacrtavaju planove koji zatim desetljećima stoje nerealizirani, u očekivanju investitora, pa tako je i s Brijuni Rivijerom kao i s golf projektima. Primjerice prošlo je 13 godina od kad je ministar turizma Ivan Herak donio golf strategiju, a od 23 golf terena u Istri zasada je samo

jedno ugledalo svjetlo dana.

- Kod nas se još uvijek smatra da je prostorno planiranje ekskluzivna disciplina prostornih planera, urbanista, arhitekata i slično. U Hrvatskoj postoji anomalija da se svi projekti i prostorni planovi tretiraju kao predmet javne nabave i onda se na njih javljaju razni podobni i manje podobni, sposobni i manje sposobni pojedinci i tvrtke. Pritom natječaj dobiva ne najbolja, već najjeftinija ponuda, pri čemu se može očekivati da će, što je izvođač manje tržišno etabliran, pogodovanje interesima lokalnih moćnika biti veće. Iz tog razloga smatram da bi donošenje prostornih planova valjalo povjeravati isključivo manjem broju tržišno etabliranih institucija na koje se teško može utjecati raznim pritiscima. Time dolazimo do svojevrzne centralizacije, iako ne potpune, prostornog planiranja. Kao što je nekada postojao Urbanistički institut Hrvatske, sada bismo trebali imati nekoliko većih institucija regionalnog karaktera koje bi bile zadužene za izradu prostornih planova, a ne da ih svaki arhitektonski biro može raditi. No, ono što se meni čini još većim problemom, to je da se pri izradi prostornih planova uopće ne sluša mišljenje relevantnih struka. Pa tako kad se radi prostorni plan za turistička područja u pravilu nitko ne pita turističke djelatnike može li pojedina razvojna zona ili pojedini

"Ne može se doći pred građane i reći nama treba golf i zatim ih ucrtati u planove, već treba postaviti pitanje treba li nam golf te kroz raspravu sa širom zajednicom doći do argumenata za i protiv te ako prevladaju argumenti za, krenuti u traženje pogodnih lokaliteta i zatim raspisati natječaj za investitore"

komad zemlje imati turističku namjenu, već to prostorni planeri odluču autonomno. Zbog toga često imamo turistički razvojne zone koje su infrastrukturno neopremljene, geografski ili reljefno ne odgovaraju turističkom razvoju, nisu imovinski-pravno čiste pa se uvijek nađu pojedinci koji se protive i koče projekt. U takvim uvjetima se dešava da u prostornim planovima svih jedinica lokalne samouprave imamo, primjerice 80-ak ucrtanih lokacija za golf, od kojih se većina nikada neće realizirati ne zbog toga što netko te projekte namjerno koči, nego zato što se radi o nepodesnim i/ili vlasnički nerješivim lokacijama. No, netko je te planove donio i umjesto da se isti planovi revidiraju, oni se samo prepisuju.

ZI: Dakle, našoj obali ne prijete da postane Costa del golf kao što se to dogodilo španjolskoj Costa del sol?

- Da budem jasan, golf Hrvatskoj treba, ali to ne znači da treba pre-

tjerati s golfom. Hrvatski turistički proizvod bio bi bolji kad bismo imali određen broj golf terena, ali to ne znači da smijete silovati lokalnu sredinu s razvojem takvih projekata. Da bi lokalna sredina dala svoj pristanak, čitav se proces mora voditi isključivo transparentno. Ne može se doći pred građane i reći nama treba golf i zatim ih ucrtati u planove, već treba postaviti pitanje treba li nam golf te kroz raspravu sa širom zajednicom doći do argumenata za i protiv te ako prevladaju argumenti za, krenuti u traženje pogodnih lokaliteta i zatim raspisati natječaj za investitore. Dakle, raditi otvoreno i transparentno, bez fige u džepu! Golf tereni trebaju biti dopuna ponude za kvalitetniju iskoristivost postojećih hotela, za produljenje sezone od čega bi interes imala šira lokalna zajednica, ne samo investitori već i hotelijeri i brojni drugi manji (turistički) poduzetnici. Upravo je to bio model razvoja golfa u RH koji je predlagao bivši ministar Herak, a koji nažalost nije zaživio. Razlog vjerojatno leži u tome što se želi dodatno zaraditi na prodaji dodatnih nekretninskih sadržaja – vila i apartmana. Uvjeran sam da Istra ima dovoljno smještajnih kapaciteta zadovoljavajuće kvalitete da već danas može servisirati izgradnju 15 golf terena, pri čemu uopće ne treba graditi nijednu vilu ili apartman za tržište nekretnina.

ZI: Ima li u ovom trenutku u Hrvatskoj neki projekt u turizmu koji biste istaknuli da je zaista strateški i da će donijeti boljitak zajednici?

- Niti jedan turistički projekt nije izrazio strateški u smislu da će donijeti neku revolucionarnu promjenu, ali isto tako svaki turistički projekt, ako je dobro izveden, može biti strateški pod uvjetom da je razvoj turizma u ovom trenutku strateški razvojni prioritet Hrvatske. Našem turizmu trebaju ponajviše projekti manje do srednje veličine u svjetskim razmjerima, a ne megazahvati kao u, primjerice, Dubaiju,

jer se, generalno gledano, privlačnost hrvatskog turizma bazira na skladnoj prožetosti lijepih gradića u kojima imamo hotele, privatne apartmane, butik hotele, restorane, plaže... Mi nemamo većih potreba za razvojem klasičnih novokomponiranih resorta na praznim prostorima veličine 100-ak i više hektara koji bi bili udaljeni 40 km od prvog urbanog središta i u kojima bi se moglo iz ničega izgraditi nešto.

ZI: Kakve nam onda investicije trebaju u turizmu?

- Neovisno o visini ulaganja trebalo bi voditi računa obogaćuje li pojedina investicija turističku ponudu Hrvatske, dakle, ne poticati izgradnju nečega što već imamo, već nečega što nemamo. Ključna pitanja su hoće li takvo ulaganje povećati prosječnu potrošnju, produljiti sezonu, privući nove potrošačke segmente, proširiti tržišni dijapazon i potražnju te pridonijeti međunarodnoj prepoznatljivosti i imidžu Hrvatske kao turističke destinacije. Drugi set pitanja se odnosi na konkretni modalitet investicija, a naglasak ne bi trebao biti na gradnji isključivo smještajnih kapaciteta. Ono što trenutno u Hrvatskoj nedostaje su tzv. novostvorene atrakcije, prije svega tematski i zabavni parkovi koji produljuju sezonu i omogućavaju bolju iskoristivost postojećih hotela. Nadalje, nedostaje nam cijeli niz projekata namijenjenih razvoju kontinentalnog turizma, kao što su zd ravstveni turizam, ekoturistički sadržaji, sadržaji zabave, ali i brojni komplementarni sadržaji poput biciklističkih i pješačkih staza, planinarskih domova. Bitno je povećati i broj centara za posjetitelje jer kroz njihovu informativnu djelatnost turisti pronalaze nove turističke sadržaje i atrakcije u nekom prostoru koje su im dotada bile nepoznate. Moramo stvoriti takvu turističku infrastrukturu koja će omogućiti da se cijeli Hrvatski prostor bolje turistički otvori i prezentira međunarodnoj potražnji, a kampovi, hoteli i apartmani u tome ne mogu

igrati ključnu ulogu.

Ministarstvo nas premalo konzultira

ZI: Budući da je vaše mišljenje vrlo kritično prema političkoj strategiji postojećeg kao i prijašnjeg Ministarstva turizma, zanima me koliko nadležni uzimaju u obzir mišljenje Instituta za turizam, odnosno sudjelujete li uopće u planiranju budućnosti turizma? Prema onome što se dešava na terenu, ispada da ste ustanova stručnjaka koja uopće nije važna za planiranje turizma.

- Nije baš tako, malo ste pretjerali. Upravo smo u suradnji s Ministarstvom turizma izradili novu strategiju razvoja turizma do 2020. godine, dakle, nije da nas se ne pita, nije da nas se ne konzultira. Međutim, ono što ne valja je to da nas se premalo konzultira kasnije, u samoj provedbi, a smatram da možemo dosta pomoći i u toj sferi. Na razini ideje i koncepta još smo nekako prisutni, ali na razini realizacije pojedine ideje nedovoljno smo iskorišteni. Prije nekoliko dana donesena je Strategija upravljanja državnom imovinom, a veliki se broj imovine nalazi u turistički relevantnom prostoru. Nitko nas o tome

nije ništa pitao. Planira se privatizacija 15-ak hotelskih poduzeća u manjinskom ili većinskom državnom vlasništvu. Nitko nas nije konzultirao, a imamo jako puno iskustva u tome i spremni smo na suradnju. Jednaka je situacija i sa zakonima iz turističke sfere, da su tražili naše savjete ne bismo imali toliko loših i nedefiniranih propisa.

Kod donošenja studija utjecaja na okoliš postoji latentni sukob interesa

ZI: Svaka investicija u Hrvatskoj pa tako i turistička trebala bi voditi računa o ekološkoj prihvatljivosti. Investitori su dužni izraditi studije utjecaja na okoliš, ali čini mi se da je mnogo apsurdnosti vezano za ovaj proces. Primjerice, izrađivače studija plaćaju investitori pa je njihova objektivnost samim time upitna. Što bi se trebalo mijenjati kad je u pitanju kontrola ekološke prihvatljivosti projekata?

- Naravno da tu postoji latentni sukob interesa i da se na te institucije koje izrađuju takve studije može utjecati kroz dobro plaćanje ili na neki drugi način. Da bismo osigurali što veću objektivnost studije utjecaja na okoliš trebala bi je izrađi-

vati država, ali to košta pa se od toga odustalo. Druga je mogućnost da studije kontrolira tim stručnjaka koje bi odredila država. Međutim, problem je kako osigurati da se ne dogode slučajevi kao s projektom Ombla gdje su svi glasali za, jer je to bila politička direktiva. Jedini način da se osigura veća objektivnost provođenja postupka studije utjecaja na okoliš je jačanje demokratizacije društva i završetak procesa tranzicije. Mađarski ekonomist Janoš Kornai kazao je s pravom da tranzicija nije tek puka pretvorba vlasništva iz državnog u privatno, već proces koji će se odvijati u glavama ljudi sljedećih 50-ak godina. Zasad je prošlo 20 godina i tek smo na pola puta.

Razgovor s dr.sc. Ivom Kunstom vodila Zelena Istra

Projekt "Dijalogom s civilnim društvom do boljeg okoliša" financira Europska unija, a sufinancira Ured Vlade RH za udruge. Za stajališta izražena u ovom razgovoru odgovara isključivo Zelena Istra i ne mogu se smatrati službenim stavom EU ni Ureda za udruge.

Tribina "Budućnost Muzila : grad ili resort?" - kandidati IDS-a za gradonačelnika i zamjenika župana izbjegli sučeljavanje s građanima

Neposredno prije početka tribine "Budućnost Muzila: grad ili resort?", koja se održala u Galeriji Cvajner u Puli u srijedu 15. svibnja popodne, svoj su dolazak naprasno otkazali tadašnji kandidat na (sad već održanim) lokalnim izborima za gradonačelnika Pule, Boris Miletić (danas gradonačelnik) te, također IDS-ovac, Miodrag Čerina, kandidat za

zamjenika župana Istarske županije (danas zamjenik župana). Samo dva dana ranije, odnosno u ponedjeljak, osoba odgovorna za odnose s javnošću u IDS-u, je potvrdila da će kandidat za gradonačelnika i zamjenika kandidata za župana sudjelovati na tribini u organizaciji Zelene Istre i Centra za mirovne studije. Na tribinu su se odazvali ostali ta-

dašnji kandidati za gradonačelnika i župana vodećih političkih stranaka iz Istre, Mauricio Licul i Bruno Nefat iz Ladonje te Peđa Grbin i Damir Kajin iz SDP-a. Cilj je tribine, naime, bio da javnost dobije priliku, i to baš pred izbore, čuti stajališta potencijalnih gradonačelnika i župana o predloženom razvojnom konceptu projekta Brijuni Rivijera

"O budućnosti Muzila trebaju odlučivati građani Pule, a ne pojedini investitori, ali prethodno se ovaj prostor mora otvoriti kako bi ga stanovnici doživjeli kao svoj dio grada jer tek kada ga upoznaju, mogu ga i planirati" - zajednički je stav okupljenih kandidata

i mogućim alternativama razvoju ovog prostora, a koji prema sadašnjim planovima, barem što se trenutne vladajuće garniture tiče, predviđa tek golf i apartmane. Očito da tadašnji pretendenti na mjesto prvog čovjeka Grada Pule i Županije iz redova IDS-a nisu našli za shodno građanima odgovoriti na pitanje kako misle, ukoliko ponovno dobiju izbore, upravljati prostorom veličine petine Pule od čak 180 hektara. Time su zapravo nastavili svoju već uhodanu politiku ignoriranja bilo kakve javne rasprave kad je u pitanju Muzil i općenito Brijuni Rivijera, ali isto tako i kad je riječ i o ostalim presudnim projektima koji zadiru u okoliš i stubokom mijenjaju habitat grada - pročištač otpadnih voda na Valkanama ili grad-

nja u Lučici Delfin, da spomenemo samo neke. Bahatost koja je djelo-mično i produkt straha od sučelja-vanja s građanima, vidljiva je i u pismenom opravdanju za svoj nedolazak koji su dostavili organiza-torima tribine. Miletić i Čerina po-ručili su da se o Muzilu već ras-pravljalo na Gradskom vijeću, te da to nije tema kojom bi se pred iz-bore trebala baviti Zelena Istra (!). Tribinu su ignorirali i novinari Gla-sa Istre pa se s pravom javlja sum-nja da je nedolazak glavnog regio-nalnog glasila i vladajuće stranke u Istri koordinirana akcija kojom se željelo stopirati otvaranje diskusije u široj javnosti o prostornom ure-đenju bivših vojnih zona Pule. Is-pada da se osjetljivom temom Mu-zila, prema mišljenju vladajuće st-ranke, ne bi trebalo baviti ne samo u Zelenoj Istri nego ni u cijeloj Istri!

"O budućnosti Muzila trebaju odlu-čivati građani Pule, a ne pojedini investitori, ali prethodno se ovaj pro-stor mora otvoriti kako bi ga sta-novnici doživjeli kao svoj dio gra-da jer tek kada ga upoznaju, mogu ga i planirati" - zajednički je stav ostalih okupljenih kandidata na sad već održanim lokalnim izborima za gradonačelnika i istarskog župana na tribini koju je moderirao Hrvoje Hrabak, predsjednik Udruženja hrvat-skih arhitekata. Njega je pak zani-malo u kojoj je prostornoj fazi Mu-zil, na što je kandidat za istarskog

župana iz Ladonje, Nefat upozorio da su Gradskom vijeću prezentirane smjernice za razvoj Muzila koje nisu uzele u obzir niti jednu raniju studiju stručnjaka i arhitekata, primjerice Pulske grupe i mladih stu-denata arhitekture koji su prouča-vali Muzil, a također su zanemare-na mišljenja građana.

- U ovom trenutku Muzil je što se tiče planova tek velika fleka s ucrtanim golf igralištem. No, upravo je Muzil još jedina slobodna zona za širenje grada s kojim bi on mogao doživjeti kvantni skok. Muzil je već 200 godina dio grada Pule, taj prostor nije samo ono što je vidljivo na površini već ga čine i brojni podzemni prolazi, on je trodimen-zionalni fenomen. Muzil je u ovom trenutku kadaver kojeg treba što pri-je oživjeti jer će ga u protivnom pre-datori rastrgati, upozorio je Nefat.

Prvi je korak, prema mišljenju SDP-ovog kandidata za župana Kajina, srušiti rampe i žice te vojsku zami-jeniti zaštitarima koji bi kontrolira-li da ne dođe do devastacije prosto-ra kao na Monumentima i Sv. Katarini. Kao mogući načina čuvanja Muzila naveo je primjer Rt Kame-njaka.

- Za veliku većinu građana Muzil je terra incognita i da bi građani znali što žele prvo trebaju imati otvorena vrata prema Muzilu. Ne smije se dogoditi ono što je još 2006. najavio Ivan Jakovčić da će "sadržaj koji će biti na Muzilu ovisiti o inve-stititorima", a što se već sada događa na Katarini i Monumentima. Na Mu-zilu treba biti mjesta i za turizam, ali isto tako i za kulturu, sport, re-kreaciju, obrtništvo, stambene zone, ističe Kajin koji smatra da je cijeli projekt Brijuni rivijera, na koji je od osnivanja istoimene tvrtke potro-šeno već 12 milijuna kuna, bio bez rezultata.

Da Pula ima sposobne stručnjake, arhitekate koji su sudjelovali i na venecijanskom Bijenalu, te da se njihovo mišljenje treba pri planira-nju prostora bivših vojnih zona uze-ti u obzir, a ne kao aktualna vlast proglašavati ih neprijateljima i go-voriti im da se odsele, mišljenje je

Licula, tadašnjeg kandidata Ladonje za pulskog gradonačelnika.

– Indikativno je da ni mi vijećnici, a kamoli građani, nismo bili upoznati sa smjernicama za razvoj Muzila, prvi smo ih puta vidjeli tek kad smo došli na gradsko vijeće. Što se tiče golfa, upravo je Miletić tražio da se ucrtava u prostorni plan i to bez ikakve procjene utjecaja na okoliš, pa je možda zato danas izbjegao tribinu. Muzil nije izoliran primjer, ni za jedan značajan projekt u Puli koji se tiče okoliša nije provedena široka javna rasprava i tematska sjednica pod opravdanjem gradonačelnika da "nije bilo vremena", a studije koje nam se prezentiraju naručuju se sukladno nečijim interesima, ističe Licul.

Ondašnji SDP-ov kandidat za gradonačelnika Pule, Grbin napomenuo je da za Muzil nisu ni dobili studije nego tek dva idejna rješenja koje su izradile dvije tvrtke angažirane od strane Grada. Iako je tada glasao za smjernice, kaže da je to učinio s ograndom, da urbanistički plan ne bi podržao jer se ne poklapa s onim kako on vidi Muzil.

- Građane moramo pitati što žele na Muzilu, a jedan od načina je da to učinimo i kroz anketu. Za mene je

Muzil prostor gdje će se grad širiti, dakle gradnje treba biti, ali umjerenе. Treba li biti i turizma? Svaka-ko, ali ne megalomanskih resorta!, kazao je Grbin. Napomenuo je da Muzilom ne upravlja tvrtka Brijuni rivijera, što mnogi ne znaju, već Agencija za upravljanje državnom imovinom AUDIO. Prema njegovom mišljenju agencija ili dioničko društvo Muzilu ne trebaju, već Grad Pula mora u suradnji s građanima donijeti prostorni plan prema kojem se onda vlasnici zemljišta, u ovom slučaju država, trebaju ravnati. Dodao je i to da postoji prijedlog da se cijeli fortifikacijski sustav Pule stavi na listu UNESCO-a, a time i dio Muzila, što bi u konačnici pomoglo i većoj zaštiti ovog vrijednog područja.

Nisu izostali ni vrlo zanimljivi komentari iz publike pa je tako Željko Marković kazao da građane više neće zadovoljiti formalne javne rasprave i paušalne ankete već je potrebno mijenjati model participiranja javnosti u donošenju odluka. Igor Galo bi sve blokirao dok se zaista ne bude znalo kakav Muzil trebamo, opasno je srljati u nešto kad cijela država nema nikakvu strategiju razvoja. Edna Jurcan iz Pulske

grupe podsjetila je na skandalozne riječi župana Jakovčića, koji je javno poručio da treba ukloniti one koji se ne slažu s njegovom vizijom razvoja. - To smatram prijatnom na razini Mussolinijevih izjava, kazala je. Da se o Puli nije uopće govorilo s njena pomorskog aspekta, kritizirao je Željko Popović, dok je Vlado Šegon zamjerio Grbinu što je podržavao projekte vladajućih unatoč pristiglim primjedbama građana.

Na tribini se mogao čuti i zanimljiv primjer na koji bi se način prostor mogao neškodljivo koristiti dok se prostorno ne osmisli. - Dijelovi Muzila dali bi se na upravljanje raznim udrugama i građanskim inicijativama koji bi se obavezali skrbiti za određene prostore. Mogle bi se organizirati i razne sportske manifestacije jer je infrastruktura već tamo, kao i nastavu na otvorenom u dogovoru sa školama. Postoji mogućnost organizirane okupacije, kazao je predlagatelj. A da Puljani znaju kako se to čini pokazuje primjer Rojca, bivše kasarne koja je upravo zahvaljujući organiziranoj okupaciji građana danas postala bilo civilnog sektora ovoga grada.

"Nasamareni ste" (eng. You've been Trumped) – dokumentarac o suvremenoj borbi Davida i Golijata

Udruga Zelena Istra, u suradnji s organizacijom Solar world cinema i Pula Film Festivalom, vas i čet-

vrtu godinu zaredom poziva na drugačije filmsko iskustvo - gledanje filmova na solarni pogon pod okriljem ljetne noći. Ovogodišnje izdanje kina pod zvijezdama nudi besplatnu projekciju potresnog dokumentarnog filma "NASAMARENI STE" (u originalu "You've been Trumped") koji je dosad oduševio publiku širom svijeta (pobjednik festivala u Sedoni, Sheffieldu, Edinburghu, Denveru, San Franciscu...) Režiser: Anthony Baxter, producent: Richard Phinney, glazba: Jonny Pilcher, produkcija: Montrose pictures, UK 2011. (više informacija na www.youvebeentrumped.com)

Stanovnici mirnog mjesta na sjeveroistoku Škotske nisu ni sanjali što im se sprema kad je početkom 2006. građevinski poduzetnik i poznati celebrity tajkun Donald Trump najavio izgradnju jednog od najvećih golf resorta na svijetu upravo u njihovom susjedstvu. Ono što je slijedilo (i traje i dan danas) je bespoštedna borba Trumpa i lokalnog stanovništva oko jednog od posljednjih dijelova netaknute prirode u Velikoj Britaniji.

Područje Aberdenshirea znanstvenici su opisali kao svojevrsnu "škotsku Amazonu", no to nije spriječilo Donalda da upravo na tom području, u zemlji koja već vrvi golf

igralištima, najavi izgradnju još dva ogromna igrališta, zajedno s hotelom od 450 soba i naseljem od 1500 luksuznih kuća. Naravno, ovaj projekt pratila je i najava zapošljavanja nekoliko tisuća lokalnih stanovnika. Točni podaci je li i koliko lokalnih ljudi zaposleno nikad nisu objavljeni, a vodeći mainstream mediji izbjegavaju takvo pitanje i postavljati.

Moć i kapital koji stoje iza Trumpa rezultirali su okretanjem medija, vlade i lokalnih vlasti protiv lokalnog stanovništva, unatoč protivljenjima i negativnim mišljenjima vodećih znanstvenika, ekonomista, ekologa pa čak i samih golfera, koji su izjavili da dodatna igrališta u divljini, pogotovo udaljena od većih gradova, nisu potrebna. Trumpova moć omogućila mu je selektivnu primjenu zakona, koji se na njega ne odnose, za razliku od stanovnika i novinara nad kojima se rigorozno provode. Rezultat su pritvaranja, represija nad stanovnicima, prisilna izvlaštenja, "prekranje" prostornih planova preko noći, pa sve do počasnog doktorata Trumpu na Sveučilištu u Aberdeenu.

Sprega pristranih medija, političke podrške i konstantnog iskrivljavanja činjenica pa čak do otvorenog vrijeđanja dovelo je do toga da su lokalni stanovnici prikazani kao protivnici razvoja koje treba maknuti pod svaku cijenu – "slučajno" su se presijecali električni vodovi, oštećivali bunari iz kojih ljudi crpe vodu za svakodnevne potrebe, ogromne pješćane dine su premještane do samih kuća kako bi se stvorio dodatni pritisak na ove hrabre Škote. Oni svoju borbu vode i dan danas...

Ne čini li vam se priča od nekud poznata? Nisu li sličnosti s nekim lokalnim "razvojnim" projektima vrlo jasne (Brijuni rivijera, pročištač otpadnih voda na Lungomareu, golf na Srđu u Dubrovniku)? Ne čini li vam se da u tom smjeru ide i novi Zakon o strateškim investicijskim projektima koji će omogućiti raspolaganje državnim nekretninama bez javnog natječaja, prenošenje prava vlasništva nad javnim dobrima, poput šuma, poljoprivrednog zemljišta i javnih cesta, na privatne tvrtke, kao i prisilna izvlaštenja i koji će omogućiti realizaciju čak i

najštetnijih projekata po okoliš i stanovništvo uz jedan jedini uvjet: punjenje državnog proračuna s minimalno 150 milijuna kuna.

Stoga vas pozivamo da u **petak 19. srpnja 2013. s početkom u 21:00 sat** zauzmete svoje mjesto pod zvizdama **na košarkaškom igralištu ispred Društvenog centra Rojc** na besplatnoj kino projekciji, koja je uvrštena u službeni program 60. Pula film festivala (kategorija popratnih programa). Uzmite deke, ležaljke, grickalice i osvježavajuće piće po izboru te dođite i pogledajte je li "razvoj" zaista potreban pod svaku cijenu.

Projekciju filma financijski je podržala Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, u sklopu projekta "Prostorna pravda".

NAPOMENA: u slučaju lošeg vremena projekcija se premješta u Dnevni boravak Društvenog centra Rojc, o čemu ćete biti obaviješteni na dan projekcije.

Ivan Divković

Predstavljen IPA projekt Zelene Istre "Dijalogom s civilnim društvom do boljeg okoliša"

Ured za udruge Vlade RH je u petak 14. lipnja 2013. u suradnji sa Zelenom Istrom organizirao u Društvenom centru Rojc panel raspravu na temu „Civilno društvo, EU

fondovi i održivi razvoj“. Rasprava je bila prigoda za upoznavanje šire javnosti s nedavno započetim projektima koji se provode unutar IPA 2010 sheme bespovratnih sredstava „Potpora organizacijama civilnoga društva u razvoju, provedbi, promicanju i praćenju provedbe politika održivog razvoja i zaštite okoliša“.

Projekt Zelene Istre «DIJALOGOM S CIVILNIM DRUŠTVOM DO BOLJEG OKOLIŠA» jedan je od 3 projekta koji su dobili potporu EU i koji su bili predstavljeni na panel raspravi.

Projekt «Dijalogom s civilnim društvom do boljeg okoliša - Osposobljavanje okolišnih organizacija civilnog društva za nadzor i potica-

nje provedbe Aarhuške konvencije u Hrvatskoj» provodi Zelena Istra u suradnji s nekoliko partnerskih okolišnih organizacija – Zelenom akcijom iz Zagreba, Eko-Panom iz Karlovca i ZEO Nobilisom iz Čakovca. Suradnici na projektu su pravni stručnjaci sa zagrebačkog Pravnog fakulteta, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode i Državna škola za javnu upravu. Projekt traje 18 mjeseci, od travnja 2013. do rujna 2014. godine. Ukupna vrijednost projekta je 154.048,97 €, od čega EU financira 90% odnosno 138.644,07 €. Dio potrebnog samofinanciranja u iznosu od 10.783,43 EUR osigurava Ured za udruge Vlade RH. Projekt se provodi u Istarskoj, Karlovačkoj i Međimurskoj županiji i Gradu

Zagrebu.

Ciljevi projekta su izgradnja kapaciteta okolišnih organizacija civilnog društva za praćenje i provedbu Aarhuške konvencije u Hrvatskoj s naglaskom na pristup pravosuđu; jačanje suradnje tijela javne uprave i akademskih institucija s okolišnim udrugama, te jačanje svijesti javnosti o pravu na pristup informacijama, sudjelovanju javnosti i pravu na pristup pravosuđu u pitanjima okoliša.

Kratki opis projekta

Provedba Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhuška konvencija - AK) u Hrvatskoj nailazi na niz prepreka, naročito kad je njen treći stup u pitanju – pravo građana na pristup pravosuđu. Bez prava na pristup pravosuđu ne može se osigurati ni provedba prva dva stupa Konvencije – pravo na pristup informacijama i pravo na sudjelovanje javnosti u okolišnom odlučivanju. Poteškoće u ostvarivanju zakonom zagarantiranog prava na informacije i isključivanje javnosti iz odlučivanja o okolišnim pitanjima hrvatska su realnost.

Mjere koje poduzima Vlada kako bi se u praksi provodile odredbe i načela Aarhuške konvencije nisu dovoljne za postizanje zadovoljavajućih rezultata i moraju se poboljšati. Tijela uprave nemaju gotovo nikakvu ulogu u promicanju načela prava na pristup informacijama i na sudjelovanje. Potreban je njihov iskreniji angažman ukoliko se želi postići puna primjena AK. Praćenje nad provedbom prava koja proizlaze iz AK uglavnom je svedeno na udruge, koje svojim djelovanjem na tom području brinu da se prava u praksi i poštuju.

Ne postoji smisleni dijalog među akterima koji bi javnu politiku na području provedbe Aarhuške konvencije trebali provoditi, odnosno između civilnog društva i tijela lokalne i državne uprave. Jedan od razloga za izostanak dijaloga leži u neravnoteži moći među tijelima uprave i civilnog društva. Projekt je, stoga, razvijen u dva smjera – osnaživanje «pravnog mišića» okolišnog civilnog društva, tj. njegove pregovaračke moći u odnosu na tijela vlasti, s jedne strane, i osnaživanje znanja malih okolišnih organizacija kako bi se potakla suradnja s tijelima lokalne uprave i provedba Aarhuške konvencije na lo-

kalnoj razini. Tijekom projekta okolišne organizacije nadzirat će primjenu propisa, identificirati i uz pomoć pravnih stručnjaka analizirati probleme koji usporavaju punu primjenu prava koja proizlaze iz Aarhuške konvencije, te predložiti mjere za unapređenje postojećeg stanja.

Jedna od prvih aktivnosti projekta je trening organiziran u lipnju ove godine za pravnike zaposlene u hrvatskim okolišnim organizacijama u ClientEarth Aarhus centru u Bruxellesu. ClientEarth centar zapošljava preko 50 specijaliziranih pravnika koji samostalno zastupaju ili pomažu bez naknade okolišnim organizacijama u korištenju pravnih instrumenta u zaštiti okoliša. Poznavanje europskog okolišnog prava i suradnja s europskim kolegama hrvatskoj je civilnoj okolišnoj sceni od iznimne važnosti nakon 1. srpnja, odnosno ulaska Hrvatske u EU.

Mrežna stranica projekta
<http://aarhus.zelena-istra.hr/> u procesu je izgradnje.

Facebook stranica projekta:
<https://www.facebook.com/AarhusHrvatska>

Dušica Radojčić

PROJEKT IMAMO PLAN JUNIOR

Uspješno ispunjeni ciljevi i ostvareni rezultati!

Projekt IMAMO PLAN i ove je školske godine s pravom zakucao na vrata obrazovnih ustanova u Pulji. Za razliku od protekle, kada je istoimeni projekt proveden u 4 srednje škole, ove je godine Zelena Istra upoznala pulske osnovnoškolce kroz brojne aktivnosti s obnovljivim izvorima energije i načinima uštede energije u školi. IMAMO PLAN JUNIOR započeo je u studenom mjesecu 2012., a završio početkom lipnja 2013. godine. U istom je sudjelovalo 6 osnovnih škola (OŠ Šijana, OŠ Veli Vrh, Škola za odgoj i

obrazovanje, OŠ Giuseppina Martinuzzi, OŠ Monte Zaro i OŠ Centar), čije su učenike 7. i 8. razreda te njihove profesore prirodnih znanosti educirali stručnjaci s Energetskog instituta Hrvoje Požar iz Zagreba. Da bi projekt učenicima bio što zanimljiviji prof. Mario Grbac, stručni suradnik na projektu, osmislio je pokus "Efekta staklenika". U ovoj aktivnosti sudjelovali su zainteresirani učenici 7. i 8. razreda te profesori fizike i tehničkog odgoja. Prema unaprijed osmišljenom tehničkom crtežu izradili su po dvije

makete učionica koje su se razlikovale po broju stakala i tendama postavljenim ispred ili iza staklene površine. Tende su bile u bijeloj i tamnoj boji. Uz pomoć izrađenih maketa učenici i učitelji provodili su pokus efekta staklenika i pratili njegov utjecaj na rast biljke (ružmarina). Učenici su u maketama, uz pomoć termometra, dva puta dnevno mjerili i zapisivali iznose akumulirane toplinske energije. Temeljem zapisanih rezultata mjerenja učenici su po završetku projekta donijeli zaključke o mogućnostima uštede ener-

gije i važnosti energetske učinkovitosti. Po završetku projekta škole su zadržale makete s ciljem provođenja i nadograđivanja pokusa i tijekom školske godine 2013./2014. Sve su škole također dobile edukativne plakate

(<https://dl.dropboxusercontent.com/u/4759267/plakat-junior.tisak.pdf>)

i naljepnice

(<https://dl.dropboxusercontent.com/u/4759267/PLAN-junior-naljepnice.tisak.pdf>)

s tri jednostavna koraka kako mogu štedjeti energiju u školi.

Nekolicinu primjera što su vrijedni učenici zaključili i, prije svega, naučili donosimo u nastavku teksta:

"Kad smo saznali za ovaj projekt bili smo jako znatiželjni i uzbudeni".

"Projekt nam se svidio, jer smo puno naučili o utjecaju Sunca na živa bića".

"Upotrebom prirodnih materijala postigli smo dobre uvjete za život biljke, pa mislimo da bi i ostala živa bića, kao i ljudi, mogli živjeti u takvim uvjetima".

"Razlika u temperaturi između dva mjerenja bila je značajna. Iako su tijekom dana temperature jako rastle, temperatura u maketi s unutrašnjom tendom bila je nešto niža naspram makete s vanjskom".

"Akumulirana toplina u kutiji utječe na rast biljke i njen napredak. Lišće u maketama trune, opada, a

zemlja se neprestano suši zato je bilo vrlo važno redovito zalijevati biljku".

"Debljina tende smanjuje prodor svjetlosti te je biljka onemogućena u procesu fotosinteze, a njen je napredak usporen".

"Iz svega ovoga zaključujemo da se možemo grijati i hladiti i bez korištenja klimatskih uređaja ako imamo dobru izolaciju jer u prostor ne prodire vanjski zrak". "Provedeni pokus može pridonijeti zaštiti okoliša. Nekorištenjem klima uređaja spašavamo ozon, trošimo manje struje, štedimo, i ne zagađujemo okoliš".

"Spašavanjem planeta činimo uslugu sami sebi, ali i cjelokupnom čovječanstvu".

Projekt je završio, aktivnosti su pro-

vedene, ciljevi su ispunjeni, a rezultati postignuti. Svoje zadovoljstvo projektom u udruzi ne krijemo i jedino što nam preostaje da velikim slovima napišemo: BRAVO DJECO, USPJELI STE!

Projekt je u potpunosti financiran sredstvima Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Osim Ministarstvu, ovom prilikom u svoje, ali i u ime učenika i učitelja želimo zahvaliti i Energetskom institutu Hrvoje Požar i njihovim edukatorima Andri Bačanu, dipl. ing, i Marku Biščanu, dipl. ing, kao i stručnom suradniku dipl. ing. Mariju Grcu.

Rudija Pavličević

KOMUNALNO PODUZEĆE 6.MAJ D.O.O. I ZELENA ISTRA U VRTIĆIMA BUJŠTINE O KAMPANJI O ODVOJENOM PRIKUPLJANJU OTPADA - IZDVOJI S(V)E. FAI LA DIFFERENZA

Edukacija i pokloni za najmlađe

Kampanja o odvojenom prikupljanju otpada **Izdvoji s(v)e. Fai la differenza** Komunalnog poduzeća 6. Maj d.o.o iz Umaga započela je na području Bujštine (gradovi Umag, Novigrad i Buje te općine Oprtalj, Brtonigla i Grožnjan) u lipnju 2012. godine. U suradnji s udrugom Ze-

lena Istra, koja je zadužena za osmišljavanje vizualnog identiteta kampanje, medijsku promociju, pisanje i uređivanje promotivnih i edukativnih materijala te edukaciju svih dobnih skupina, ostvareni su iznimni rezultati na kojima se temelji i nastavak kampanje u 2013. godini.

Osim postavljanja brojnih zelenih otoka, spremnika za baterije i tekstil, podijeljenih kompostera i uputa za ispravno kompostiranje, platenih vrećica i letaka o važnosti odvojenog prikupljanja otpada, najvažniji rezultat svakako je bilo povećanje odvojeno prikupljenog ot-

pada na području Bujštine za 2 posto do kraja 2012. godine. Sukladno tome, možemo zaključiti da su građani Bujštine objeručke prihvatili kampanju te aktivno započeli odvajati otpad u svojim domovima, školama, vrtićima i radnim mjestima te da je Komunalno poduzeće 6. Maj d.o.o. u prvih 6 mjeseci kampanje odradilo odličan posao.

Potaknuti prvim hvalevrijednim rezultatima, kampanja je nastavljena i u 2013. godini. Među prvim koracima bilo je otvaranje reciklažnog dvorišta u Umagu i pisanje vodiča o odvojenom prikupljanju otpada na hrvatskom i talijanskom jeziku. U travnja 2013. godine Komunalno poduzeće 6. Maj d.o.o. i Zelena Istra započeli su s edukativnim programom u vrtićima Bujštine. Za vrtiće je osmišljena edukativna prezentacija na hrvatskom i talijanskom jeziku s ciljem osvješćivanja djece o važnosti recikliranja i odvojenog prikupljanja otpada. Djecu smo upoznali s vrstama i važnošću otpada kao sirovine u ponovnom proizvodnom procesu i mogućnostima nje-

gove ponovne upotrebe u vrtićima, školama i kućanstvima. Potom smo im približiti zelene otoke i naučili ih što u koji kontejner (crveni, žuti i plavi) mogu baciti, a što ne. Također su doznali što sve mogu izraditi od starog papira i kartona, pet ambalaže, limenki, staklenih teglica i sl. Da bismo one najmlađe potaknuli da uz igru nauče odvajati otpad, Komunalno poduzeće 6. Maj d.o.o. darovalo je svim vrtićima Bujštine zelene otoke za odvojeno prikupljanje otpada. Osim zelenih otoka, djeca su dobila i platnene vrećice/ruksake za papuče s logom

kampanje. U svakoj vrećici nalazio se i vodič o odvojenom prikupljanju otpada na hrvatskom, odnosno talijanskom jeziku, ovisno o tome koji vrtić djeca pohađaju. Ukupno je podjeljeno oko 1.000 vrećica i vodiča. Vodiče su djeca odnijela članovima svojih obitelji te smo na taj način uspješno multiplicirali broj osoba educiranih o odvojenom prikupljanju otpada i važnosti otpada kao sirovine. Početkom nove školske godine 2013./2014. edukacija će biti nastavljena u osnovnim i srednjim školama Bujštine.

Vodič na hrvatskom jeziku možete vidjeti na:

<https://dl.dropbox.com/u/4759267/recikliranjeA5-HR-tisak.pdf>

Vodič na talijanskom jeziku možete vidjeti na:

<https://dl.dropbox.com/u/4759267/recikliranjeA5-IT-tisak.pdf>

Fotografije s edukacija možete vidjeti na:

<https://www.dropbox.com/sh/2dje11ex92birv5/zb0pcTKItI>

Rudija Pavličević

Tijekom mjeseca **svibnja 2013.** primili smo ukupno 12 prijava građana na Zeleni telefon. Od toga : gradnja 1, otpad 2, razno 2, šume 1, vode 3, zelene površine 3.

Tijekom mjeseca **lipnja 2013.** godine primili smo ukupno 24 prijave građana na Zeleni telefon. Od toga : gradnja 5, otpad 8, razno 3, šume 1, vode 1, zelene površine 6.

PRAVOVREMENOM REAKCIJOM GRAĐANA, GRADA ROVINJA, NADLEŽNIH SLUŽBI I ZELENOG TELEFONA

Spriječena devastacija zaštićenog krajobraznog područja na području Grada Rovinja

Tijekom mjeseca lipnja 2013. godine na servis Zelenog telefona dobili smo nekolicinu poziva građana Rovinja koji su nam se požalili da se na području Monsene u Rovinju,

točnije na obali Val de Castelan događa svojevrsna devastacija obale, odnosno betoniranje obale u svrhu izgradnje. Građani su nam također napomenuli da investitori sigurno

nemaju potrebne građevinske dozvole, budući da se radi o poljoprivrednom zemljištu u privatnom vlasništvu. Sukladno pozivima, obratili smo se nadležnima u Gradu Ro-

vinju, tražeći od njih odgovor jesu li upoznati s nedozvoljenim radnjama te jesu li oni izdali investitorima ikakve dozvole. Također smo im napomenuli da se radi o obalnom području te da na istom prema zakonu RH nisu dozvoljeni nikakvi građevinski radovi takvih razmjera. Uskoro je stigao i odgovor od Grada Rovinja u kojemu je bilo navedeno da je njihov komunalni ured pokrenuo postupak prijavljivanja slučaja građevinskoj inspekciji koja je bila na uviđaju te je dokumentirala slučaj, kao i poljoprivrednoj inspekciji. Iz dopisa Grada Rovinja također smo doznali da je prostornim planom na tom području predvide-

na izgradnja manjeg plažnog objekta, ali i ne bungalova kako je to zamislio investitor te da istom nikada nisu izdali nikakvu dozvolu. Budući da smo uskoro doznali da su radovi nastavljeni bez potrebnih dozvola, kontaktirali smo Inspekciju za zaštitu prirode za područje Istre koja nam je potvrdila da se radi o zaštićenom krajobraznom području još od 1968. godine ta da će inspektori izaći na teren i učiniti sve što je u njihovoj nadležnosti. Budući da je ovaj slučaj velikom snagom odjeknuo u medijima pod pomalo pretencioznim i nepotrebnim naslovima o tzv. svingerskom raju u Rovinju i sl., iz istih smo

doznali i da je izgradnja obustavljena prema nalogu građevinske inspekcije. Ovaj nas je podatak iznimno razveselio, posebice zato što pozitivan rezultata postignut zbog pravovremene i učinkovite suradnje građana, Grada Rovinja, nadležnih inspekcija i Zelenog telefona udruge Zelena Istra. Iako je ovo doista još jedna priča s pozitivnim ishodom, nažalost, prema najavama investitora, za njih ovaj slučaj nije gotov i ne treba ga spremati u ladicu. Što će na kraju prevagnuti - strani kapital ili zakoni RH, zasigurno ćemo doznati uskoro.

Konačno sanirano divlje odlagalište otpada u Marčani

U nekoliko brojeva ZInfo-a pisali smo o problemu divljeg odlagališta otpada u centru Marčane. Slučaj smo ponajprije prijavili Općini, pa potom i Inspekciji za zaštitu okoliša koja je izašla na teren, dokumentirala slučaj i izdala rješenje o sanaciji odlagališta. Nažalost, ubrzo smo doznali da nadležni nisu ispoštovali zakonske odredbe, ali i da je situacija na odlagalištu postala još alarmantnija. Naime, neki su nesavjesni građani počeli na odlagalište donositi i umrle životinje. Konkretno, radilo se o leševima koza koje se nalaze u bijelim vrećama iz kojih se širi nesnosan smrad. Sukladno tome, opis slučaja poslali smo i Veterinarskoj inspekciji Istarske županije. Tijekom mjeseca svibnja 2013. godine dobili smo službeni dopis s odgovorom u kojemu je navedeno da je Veterinarska inspekcija dana 15. svibnja 2013. godine postupila prema zaprimljenoj

prijavi Udruge Zelena Istra glede odlaganja otpada organskog podrijetla (lešine koza) na lokaciji - izlaz iz Marčane prema Dugoj Uvali. Navedenog datuma u 13 sati i 10 minuta Veterinarska inspekcija je nakon razgovora s pročelnikom Zlatkom Cetinom izvršila nadzor s djelatnikom Općine i konstatirala iduće, citiramo: "Kamion s navedene lokacije odvezio je građevinski otpad a, bager isti razdvajao i skupljao ga po kategorijama. Eventualni organski otpad (lešine koza) nije bio vidljiv, no iz kontejnera se širio neugodan miris (trulež organskog materijala) posebno na trulu ribu, a što je i jasno jer su se na vrhu kontejnera nalazile kašete od stiropora za transport ribe. Dana 20.05.2013. godine ova inspekcija izvršila je nadzor na gore navedenoj lokaciji i utvrdila da je prostor saniran - rasčišćen". U potpisu ovog službenog odgovora bio je Viši drža-

vni inspektor Krunoslav Maraus, dr. vet. med.

I ovaj slučaj Zelenog telefona dobio je pozitivan ishod. Istina, trebalo je podosta vremena i napisanih dopisa da bi u konačnici bilo shvaćeno i prihvaćeno da otpadu nije mjesto u neposrednoj blizini obiteljskih kuća i u "dvorištu" jednog tako lijepog mjesta kao što je Marčana. Ovom prilikom želimo apelirati i na nadležne u Općini da oko lokacije na kojoj se nalazilo odlagalište postave upozoravajuće znakove s isključivim naredbama zabrane odlaganja otpada, budući da, nažalost, nesavjesne osobe imaju naviku ponavljati društveno i okolišno neprihvatljive radnje stvaranja divljih odlagališta otpada upravo na istim mjestima koja su netom očišćena.

Rudija Pavličević